

SESJA NAUKOWA

„PANDEKTA JUSTINIANA CORPUS IURIS CIVILIS

DIGESTUM VETUS CUM GLOSSIS”

(ZAMEK W KÓRNIKU, 19 GRUDNIA 2016 ROKU)

SŁOWO WSTĘPNE

Pięć lat temu zrodził się pomysł, aby corocznie organizować jednodniową sesję naukową poświęconą któremuś z cenniejszych zabytków przechowywanych w Bibliotece Kórnickiej. Od tego czasu zorganizowano już cztery sesje, a kolejna jest w przygotowaniu. Początkowo pojawiły się obawy, czy da się powiedzieć coś nowego o dobrze znanych zabytkach czy rękopisach, które wielokrotnie były przedmiotem analiz i od dawna cieszyły się zainteresowaniem badaczy. Jednak rezultaty kolejnych sesji za każdym razem przechodziły wszelkie oczekiwania. Pierwsza z nich, poświęcona obrazowi *Zwiastowania Najświętszej Marii Pannie* (z 1529 roku), pozwoliła – zupełnie niespodziewanie – ustalić, iż był on, jako część tryptyku ołtarzowego, eksponowany w katedrze poznańskiej. Głównym rezultatem badawczym drugiej sesji była nowa edycja, z licznymi poprawkami, odczytu, jak i tłumaczenia, najwybitniejszego wiersza lirycznego doby karolińskiej *Versus de bella quae fuit acta Fontaneto* z połowy IX wieku.

Trzecia sesja dotyczyła przechowywanego w Bibliotece Kórnickiej tzw. *Kodeksu Justyniana*. Wygłoszono trzy referaty: „Justyniańskie *Digesta* jako inspiracja argumentacji prawniczej” – prof. Wojciech Dajczak, „Ogólna charakterystyka oraz dzieje rękopisu «*Digestum vetus cum glossis*»” – prof. Wojciech Baran-Kozłowski oraz „Ilustracje marginesowe a praktyka czytelnicza w kórnickich *Digestach* Justyniana” – dr Joanna Frońska. Rezultaty badawcze wymienionych referatów dowodzą ponad wszelką wątpliwość, że kórnicki *Kodeks Justyniana* należy do najcenniejszych światowych rękopisów *Digestów*. Z rozprawy Wojciecha Dajczaka wynika, iż rękopis ten zaopatrzony został m.in. w glosy, które pozwalają poznać jeden z najwcześniejszych etapów recepcji *Digestów* w Europie Zachodniej. Wojciech Baran-Kozłowski dowiódł ponad wszelką wątpliwość, iż rękopis kórnicki należy do innej tradycji rękopiśmiennej *Digestów* niż ta, która nauce światowej jest znana z fundamentalnej edycji Theodora Mommsena i Paula Krügera. Badacz dorzucił także wiele ciekawych spostrzeżeń dotyczących budowy kodykologicznej rękopisu

i znaczenia zamieszczonych w nim glos dla badań nad dziejami recepcji prawa rzymskiego w średniowieczu. Trzeci referat, Joanny Frońskiej, będący z jednej strony syntezą, a z drugiej pogłębioną wersją Jej wcześniejszych badań nad kórnickim *Kodeksem Justyniana*, wnosi wiele nowych ustaleń. Badaczka nie tylko określiła etapy powstawania rękopisu kórnickiego, ale także dowiodła, że dwaj z trzech głównych ilustratorów pochodzili z Paryża i znani są jako iluminatorzy wspaniałych paryskich kodeksów z lat 20. i 30. XIII wieku. Frońska zwróciła też uwagę, iż glosy i inne dokumenty towarzyszące *Digestom* w kórnickim egzemplarzu pochodzą z okresu po 1220 roku (konstytucja *Ad decus* Fryderyka II), a sprzed 1234 roku (*Liber extra* Grzegorza IX).

Wszystkie ustalenia tej sesji można uznać za sensacyjne; są one również bardzo ważne dla przyszłych badań nie tylko nad rękopisem kórnickim, ale w ogóle nad recepcją prawa rzymskiego w średniowieczu. W świetle tych rezultatów badawczych jest oczywiste, iż konieczne są w przyszłości badania nad nową edycją *Digestów*, uwzględniającą różne tradycje rękopiśmienne. Należy też przygotować edycję glos *Digestów*, która to edycja pozwoliłaby poznać etapy powstawania najpierw glos przedakursjańskich, a następnie proces redagowania tych ostatnich.

Tomasz Jasiński